
Marlene

Během natáčení mě Emil Jannings začal neskrývaně nenávidět. Za pouhé tři měsíce od čtvrtého listopadu devatenáct set dvacet devět do třicátého ledna devatenáct set třicet, během nichž natáčení *Modrého anděla* probíhalo, se stal mým zapřísáhlým nepřítelem. Na rozdíl ode mě se mikrofonu děsil. Jeho kariéru v Americe zarazil nástup zvukového filmu. Znejistělý svým projevem, který byl dosti těžkopádný, se třásl pokaždé, když jej von Sternberg sepsul, že pronáší své repliky „jako Hitler ve vaně“. A ačkoli měl prvotřídní roli puritánského profesora, jehož Lola-Lola dostane na kolena, Jannings si uvědomoval, že je na kolenou i on sám – a srazila jsem ho tam já.

Von Sternberg trval na dlouhých záběrech v chronologickém pořadí, často přerušoval natáčení, upravoval nasvícení, zkoušel různé úhly a upravoval mi kostým, zkrátka dělal vše, abych vypadala co nejlépe. Nijak nepomáhalo, že kdykoli jsem na pódiu vystupovala se svými kabaretními čísly, vyžadoval naprosté ticho a sledoval mě přesně jako Raath Lolu, jako by chtěl něco objevit tam, kde nic není. Ona působí záhadně kvůli tomu, jaká je. Žije jen pro danou chvíli. Představuje živočišnou touhu – přelétavou a krutou, jedno vrznutí v zákulisí a za peníze. Nepotřebuje, aby ji někdo chápal. A když se ji Raath ve svém zoufalství pokusí uškrtit a ona se mu jen vysměje do tváře, odvrhne se do své opuštěné učebny, zatímco ona sedí v cylindru na jevišti, vzpurná ve své samostatnosti, a zpívá, že se musí znovu zamilovat, protože si nedokáže pomoci.

Když jsme natáčeli scénu, kde Raath Lolu napadne, utrousil Jannings tiše: „Zabiju ji.“ Tiskl mi hrdlo tak silně, že jsem nemohla dýchat. Zůstaly mi podlitiny, jež bylo třeba zakrýt líčidlem, protože jsme celou scénu museli opakovat ještě anglicky. Odpustila jsem mu, když jsem viděla zoufalství

v jeho očích. Nikdy nehrál lépe; stejně jako jeho postava se cítil bezmocný tváří v tvář mému triumfu.

Zato doma jsem se zhroutila. „Von Sternberg je zrůda,“ naříkala jsem. „Nechal by mě klidně umřít, kdyby to naplnilo jeho vizi. Záměrně Janningse týrá, aby naše scény ožily.“

„Já tě varoval,“ konstatoval Rudi, zatímco mi Tamara přiložila na čelo obvaz a pohostila mě čajem a koláčem, protože jsem zhubla víc než pět kilogramů, mučila jsem se hladu, abych odpovídala von Sternbergovu ideálu. „Herců si vůbec neváží, je tím pověstný. V Americe režíroval hvězdu Paramountu, Williama Powella, a když film dotočili, Powell si vynutil ve smlouvě dodatek, že s von Sternbergem už nikdy pracovat nebude.“

Napadlo mě, jestli tenhle William Powell není blázen. Protože ačkoli jsem nenáviděla, že se mnou režisér nakládá jako s majetkem, honí mě a křičí na mě, nutí mě opakovat každý záběr tolikrát, až je mi do pláče, cítila jsem také totéž co Jannings – to nepopsatelné kouzlo, jež von Sternberg dokáže vytvořit, opulentní zázrak, který zachvátí přinejmenším publikum, pokud ne kritiku.

Plně jsem mu důvěřovala. Mohl ze mě udělat hvězdu.

Nabídka přišla těsně před koncem natáčení. Seděla jsem v šatně – nebo spíš v šatní skříni, tak byla maličká –, když dovnitř náhle vpadl von Sternberg.

„Paramount chce, abys s nimi podepsala smlouvu na dva filmy,“ prskl. „Ty krysy tu mají špehy. Hned psali do Hollywoodu, jak jsi senzační, druhá Garbo.“ Díval se na mě. „Předpokládám, že to vezmeš. Určitě ti zní jako rajská hudba, že bys ji mohla sesadit z trůnu.“

„Odkdy je Garbo má soupeřka?“ podivila jsem se. Odmítala jsem skočit na návnadu, ačkoli bych v tu chvíli nejraději tancovala radostí. „Ale pochopitelně přijmu – pokud budeš režírovat ty.“

Zachřel, předstíral, že je mu to jedno. „Zeptám se. Musím se do toho ztraceného města stejně vrátit a nic nového zatím neplánuju. Tak proč ne?“

Smlouvu sepsal berlínský agent Paramountu. UFA vyvádělo. Měla jsem smlouvu s nimi. Trvali na tom, že pokud mě uvolní, Paramount jim zaplatí za předčasné ukončení. Von Sternberg se jednání neúčastnil. Měl zpoždění a přesáhl rozpočet. Odletěl do Ameriky ještě před definitivním stříhem. Jan-

nings byl zděšený. Já ne. Jeho kouzlo se spotřebovalo, otištěné do rolí celuloidu. Náš režisér vyčerpал sám sebe.

Modrý anděl už jej nudil.

Zatímco střihači připravovali konečnou podobu filmu pro kritiky, já si sbalila saky paky a opustila plac. Svět, který býval celým mým bytím, kde jsem porodila dívku, která mi jednou bude vzdorovat, už mi neměl co nabídnout.

Do premiéry a odplutí do Hollywoodu zbýval necelý měsíc.

Bílá šaty. Bílá norková kožešina. Platinová plet i vlasy. Smaragdový náhrdelník a náramek, podobný tomu kdysi obdivovanému – dárky od strýčka Williho na oslavu mého úspěchu.

Smaragdy byly pochopitelně falešné, ale to nevadilo. Na premiéru filmu jsem se dostavila jako nově nastolená bohyně, s kyticí růží; publikum šlelo a potlesk a obdivné výkřiky mi dávaly pocit, že všechno stálo za to. Všiml si někdo, že mám ve výstřihu připíchnutou provokativní kytičku fialek? Pokud ano, nikdo se nezmínil. Nikomu na tom nesešlo.

Modrý anděl byl trháč.

Vzdorovali jsme kritikům – už věřili v morální nadřazenost, nacistický bič vůči dekadenci –, ale nervózní zástupci UFA přikryli von Sternbergův trýznivý tichý záběr Raathova odchodu ze světa Beethovenem, ačkoli v celém filmu nebylo nic, co by s vážnou hudbou souviselo. Zuřil by, kdyby to zjistil, ale šlo jen o nepatrný zádrhel ve filmu, který jinak sliboval ohromný úspěch.

Náhle bylo mé jméno všude. Ještě než jsem opustila biograf Gloria-Palast na Kurfürstendammu, bulváru mých dávných tížádností a porážek, UFA už mě prosilo, abych zůstala a podepsala s nimi novou smlouvu, prý mi zaplatí, kolik si řeknu.

„Mám si nechat ujít setkání s Garbo?“ prohlásila jsem, když jsem vyšla ven, kde mě oslňovaly blesky fotografů a obklopovali fanoušci dychtící po podpisu.

Odvezli mě ke strýčkovi Willimu, připravil oslavu. Rudi se zde neobjevil. Měl novou práci a momentálně natáčel v Mnichově. Poslal tedy blahopřejný telegram a místo něj přišla Tamara, jíž to v růžových saténových šatech moc slušelo, i s Heidede, nerudnou a ospalou, s velkou mašlí ve vlasech (práce

Mutti). Já mašli okamžitě sundala, protože mi pohled na dceru připomněl školní léta v Schönebergu.

„Budu pryč jen šest měsíců,“ chlácholila jsem dcerku a vzala ji za bradu. „Vím, že se ti po mně bude stýskat, ale vrátím se, než se naděješ, holčičko.“

„Nebude se mi stýskat,“ odsekla. „*Mutti* říká, že jedeš uspokojit nějakého skřeta a namlouváš si, že se staneš slavnou.“ Zůstala jsem ohromeně zírat, že slyším taková slova z úst šestiletého děčka. Heidede se odvrátila a zabořila tvář Tamaře do sukni.

„Je unavená,“ omlouvala ji Tamara. „Já dnes měla konkurz, tak ji hlídala Josephine a...“ Vzdychla. „Promiň, už se to nestane.“

Matčín jed v ústech mé dcery mě vyvedl z míry, nadšení z premiéry a nabídky z Hollywoodu náhle přehlušily pochybnosti. Dělán správnou věc, když opouštím dítě a rodinu kvůli zemi, která není má?

„Možná bych měla zůstat. UFA mě chce zpátky, mohla bych pracovat tady.“

Tamara zavrtěla hlavou. „Musíš jet, jak by ne? Ty patříš do Hollywoodu. Je tam von Sternberg, postará se o tebe.“

Já si tak jistá nebyla. Snad se postará o mou kariéru, ale o mě? Náhle mi jeho odjezd ještě před premiérou připadal jako zlé znamení.

„To je jen nervozita na poslední chvíli,“ uklidňovala mě Tamara. „Jakmile nastoupíš na loď, všechno z tebe spadne. A nedělej si starosti. Jsem tu a budu o Heidede pečovat jako o svou vlastní. Víš, jak moc ji s Rudim máme rádi.“

„Ano.“ Chabě jsem se usmála. Věděla jsem to. Bylo to uklidňující, přesto jsem zůstávala nerozhodná. Mé dítě vyrůstá beze mě, přesně jak *Mutti* předpovídala. Sklonila jsem se a dala Heidede pusku. Odmítla se se mnou rozloučit. Jakmile jsem je doprovodila k autu, přepadlo mě vyčerpání. Ztratila jsem náladu oslavovat.

Kufry napěchované novými modely, které mi studio koupilo u příležitosti mého příjezdu, už byly naložené na lodi. O půlnoci jsem měla odjet posledním vlakem do přístavu v Bremerhavenu a vyplout na moře. Chtěla jsem proklouznout nahoru, převléknout se a odlíčit, ale sotva jsem přešla přes salon, dohonila mě Jolie, opojená šampaňským. Oči se jí leskly. „Já to věděla. Od začátku jsem Willimu říkala, že nám všem vytrěs zrak.“

Náhle jsem se rozpomněla. „Ještě ti dlužím. A mám tvou liščí štolu.“ Sáhla jsem do korálkové kabelky a vytáhla nějaké peníze. Kdysi jsem mu-

sela bolestně odpočítávat poslední drobné na tramvaj, zato nyní jsem měla víc peněz, než jsem zvládla utratit. „Tumáš. Jestli je tam něco navíc, ať to strýček schová Heidede.“

Nakrátko spočinula pohledem na peněžích v mé dlani. „To nemusíš.“

„Ale kdepak, vždycky splácím dluhy. Dřív nebo později.“ Zjihla jsem, když jsem si uvědomila, jak ztrápeně vypadá. „Děkuju ti za všechno. Bez tvého povzbuzování bych to nikdy tak daleko nedotáhla. Dobře se mi postarej o strýčka.“

Kousla se do rtu. Ohlédla se k Willimu. Smál se v hloučku svých přátel od divadla, z nichž mnozí pamatovali mé začátky a jak jsem kdysi byla očarovaná jejich uměleckými hovory. Willi byl jako obvykle dokonale ustrojený, knír navoskovaný do špiček.

„Moc nám to neklape,“ hlesla Jolie a já se zadívala zpět na ni. „Willi...“ Ztišila hlas. „Marlene, on je...“

„Ano, já vím. Ale má tě rád a to v tomhle světě něco znamená.“

Vzdychla. „Snad. Tak jen běž,“ řekla naléhavě a pevně mě objala. „Staň se vším, čím máš být. Nikdy se nevzdávej, Marlene. Máme jen tenhle jediný život a musíme ho žít naplno. Teď jsi to ty, kdo inspiruje mě.“

Odtáhla jsem se. Únava, již jsem si na ní poprvé všimla před svatbou s Rudim, se na ní podepsala. Působila téměř udolaně. Strýc byl homosexuál a ona s ním nechtěla zůstat. Bylo mi to líto kvůli ní i kvůli Willimu. Nemohl přiznat, jak se věci mají. Byl Felsing. Ponížení by bylo příliš velké. Ztratí tuto báječnou excentrickou ženu kvůli nečestnosti. Byla jsem ráda, že jsme se s Rudim nedrželi zuby nehty našeho rozpadajícího se manželství a zachovali se jako dospělí lidé, kteří uzavřeli dohodu, abychom se nemuseli navždy rozloučit. Neštěstí je strašná cena za konformismus.

Ještě jednou jsem Jolie políbila a odešla nahoru přichystat se na odjezd. Bála jsem se, že ji víckrát neuvidím, a litovala jsem, že když jsem se loučila s ní, zároveň jako bych se loučila se svým mládím v Berlíně.

Navzdory nevlídnému březnovému počasí, v němž se loď zmítala na vlnách jako dětská hračka, jsem na palubě našla příjemnou společnost – Larryho a Bianku Brooksovy, mladé majitele kostýmní společnosti. Po dlouhé dovolené se vraceli domů do New Yorku.

UFA se mě i uprostřed oceánu zoufale pokoušela přesvědčit a vyhodila spoustu peněz za telegramy s ohlasy na promítání *Modrého anděla* v německých kinech. Potřebovala jsem rozptýlení, pozvala jsem tedy Bianku k sobě do kajuty, aby si přečetla mé recenze.

„Zpívá a hraje obyečjně, aniž by byla obyečjná. Naopak, je naprosto výjimečná,“ píše *Berliner Börsen-Courier*,“ citovala jsem a položila jí do klína svůj notně zaplněný deník. „A tady: *Licht-Bild-Bühne* mě nazývá ‚fascinující, s omamnou tváří a smyslným hlasem‘.“ Zasmála jsem se. „Z nikoho se stal někdo. To všechno způsobila jediná role.“

Myslela jsem, že to ocení, když její manžel pracuje v branži a během společných obědů a večeří v jídelně mě zasypávali otázkami, jakmile zjistili, že jsem podepsala smlouvu s Paramountem. Nyní seděla vedle mě na pohovce a listovala stránkami. Náhle narazila na dávno zapomenuté ilustrace, které jsem kdysi koupila v Berlíně, erotické skici žen, jež jsem zamýšlela dát Gerdě, ale neudělala jsem to. Strnula jsem, čekala jsem, co řekne. Když mlčela a prohlížela si je jako uhranutá, nadhodila jsem: „Vynikající, že? Je to nadaný malíř, ale ani za nic si teď nevzpomenu na jeho jméno.“

Rozechvěle se nadechla. „Obávám se, že jste se zmýlila, slečno Dietrichová.“

„Ano?“ Překvapeně jsem se natáhla pro cigaretu.

Prudce vstala. „Ano. Zmýlila. Já takové sklony nemám.“

Opřela jsem se. „A jaké sklony máte na mysli?“ vyfoukla jsem kouř, pobavená jejími rozpaky. „Snad přece víte, že my v Evropě se milujeme, s kým chceme.“

„V Evropě možná, ale v Americe ne,“ opáčila a uprchla z kajuty.

Vzdychla jsem. Bude mi Amerika připadat tak nudná, jako v jejím podání?

Když jsem se vylodila, mačkal se v přístavu dav novinářů, upozorněných studiem, jehož ředitelství se nacházelo v New Yorku. Jsem tedy celebrita. Byla to první ukáзка, jakou má studio moc, dokáže do přístavu svolat zástupy novinářů, aby psali o někom, o kom v životě neslyšeli.

Zapózovala jsem jim v sobolím kožichu na hromadě kufrů a odpovídala na desítky nesmyslných otázek. „Jak se vám zatím v Americe líbí, slečno Dietrichová?“ volali.

„Jak to mám vědět? Jsem tu teprve deset minut.“

Soukromý vůz mě odvezl do hotelu. Tam mi dali pár dnů, abych si odpočinula a mohla se trochu projít po tom úchvatném městě plném vysokých domů, byť v doprovodu úzkostlivého asistenta, jehož mi studio přidělilo.

Vládla prohibice, ale když mě jeden ze zástupců společnosti Paramount East Coast vzal večer do města, zjistila jsem, že je zde řada nepovolených podniků se zásobami alkoholu. Byla to utajená místa s barem, který bylo možné otočit a přeměnit v taneční parket. Všichni uvnitř mluvili potichu, aby nevzbudili zájem policie. Připadalo mi absurdní zakazovat lidem něco, co stejně dělají. Jakmile jsem se vzpamatovala, rozhodla jsem pořídit si nové portrétní fotografie. Komplimenty snaživého zástupce Paramountu mě povzbuzovaly víc než alkohol. Chtěla jsem mít v ruce to nejlepší, až se dostanu do Kalifornie. Stále mě zneklidňoval můj nos a nemohla jsem se rozhodnout, jestli mám jít na operaci. Chtěla jsem jim předvést, že to před fotoaparátem umím.

Když jsem usedla před nejdražšího módního fotografa, jakého v New Yorku měli – účtoval si hotové jmění a já nechala účet poslat studiu –, mně přidělený asistent se zřejmě hodně činil, protože o dva dny později přišel telegram od von Sternberga, stejně naježený jako chlupy na jeho předloktí:

NIKDO NESMI FOTOGRAFOVAT TVUJ PORTRET BEZ MEHO SVOLENI. VSECHNY NEGATIVY ZNIC. PRIJED DO KALIFORNIE. OKAMZITE.

„Ale božítku,“ obrátila jsem se na svůj doprovod, notně pobledlý. „Rozumím tomu dobře?“ Hlas mi přetékal sarkasmem, napodobovala jsem Bianku Brooksovou.